

De Cultuur Loper op basisschool de Springplank in Vught

Als onderdeel van de monitoring van De Cultuur Loper heeft KPC Groep in 2015 met 4 voorloperscholen gesprekken gevoerd. De 4 gespreksverslagen vertellen het verhaal van een school die de stappen van De Cultuur Loper doorloopt. Chronologische verslaglegging en persoonlijke citaten wisselen elkaar hierbij af. Uit de verhalen blijkt dat De Cultuur Loper geen keurslijf is, maar een programma waarbij de eigen visie en mogelijkheden van de school leidend zijn.

Een gesprek met directeur Martin Baks en leerkracht en vervangend icc'er Vera Beckers.

Het begin van het verhaal

Het besluit van de Springplank om deel te gaan nemen aan De Cultuur Loper is ontstaan tijdens de bijeenkomst die de marktplaatscoördinator cultuureducatie (later de intermediair) heeft georganiseerd voor het directie overleg in Vught. Een aantal scholen heeft zich naar aanleiding van deze bijeenkomst aangemeld en de Springplank was er één van.

Cultuureducatie leefde al wel binnen de scholen in Vught. Onderdelen zoals KIDS (Kunst in de School) liepen goed. Desalniettemin was de ervaring dat cultuureducatie toch wel enigszins op een dood spoor aan het lopen was. Er was meer voeding en vaste grond nodig.

Martin: "Ik werd aangestoken door het enthousiasme van de intermediair. Mede daardoor heb ik De Cultuur Loper enigszins naar

me toe getrokken. Dit in overleg met onze intern cultuurcoördinator, die ook erg enthousiast was."

Op verzoek van Martin heeft de intermediair er voor gezorgd dat elke school een opgeleide icc'er heeft gekregen. De intermediair heeft de scholing voor deze coördinatoren georganiseerd. De icc'ers van alle basisscholen in Vught komen vier á vijf keer per jaar bij elkaar.

Martin: "Doordat elke school nu een icc'er heeft, heeft cultuureducatie in Vught meer body gekregen. Vanuit enthousiasme en gedrevenheid van de intermediair en de icc'er van de Springplank is er in korte tijd veel bereikt."

Ook de beschikbare middelen voor De Cultuur Loper zorgen ervoor dat cultuureducatie meer body kan krijgen. Een van de taken van de DCL-scholen is de andere scholen in de gemeente enthousiast te maken. Dat gaat via de icc'ers.

Assessment en formuleren van ambities

Het ambitiegesprek heeft plaatsgevonden met de coach van Kunstbalie, de intermediair, de icc'er en de directeur van de Springplank. Naar aanleiding van het gesprek is een presentatie gemaakt, waarbij 'het (vrolijke) gezicht' van de schoolverlater van de Springplank centraal staat. Van dit gezicht is af te lezen dat deze schoolverlater met open blik, doch kritisch de wereld in kijkt. Hij luistert met zijn oren, hoort de geluiden en vormt daar zijn mening over. Hij gebruikt zijn mond om de wereld te proeven en ervan te genieten met een lach. De schoolverlater ervaart met alle zintuigen wat de wereld te bieden heeft en staat open voor meer.

Martin: “Met de door ons geformuleerde ambitie voor cultuureducatie willen we duidelijk maken dat een kind meer talenten heeft dan alleen op het gebied van rekenen en taal. Deze overtuiging loopt als een rode draad door ons nieuwe schoolplan.”

Na het formuleren van de ambities was de volgende stap het betrekken van het team.

Vera: “In deze fase is een begin gemaakt om ook naar het team te gaan. Het team kwam er al snel achter dat ze ook deze richting in wilde en daarmee aan de slag wilde gaan. De vraag was nog wel hoe pakken we dat aan?”

Het betrekken van het team en de start van activiteiten

Begonnen is met een ambitiegesprek met het team. Doel hiervan was de teamleden mede-eigenaar te maken van de uitgesproken ambities en het voorkomen dat ze van bovenaf kregen opgelegd hoe cultuureducatie op school zou worden uitgewerkt.

Al snel is de projectgroep Cultuur geformeerd, die de verantwoordelijkheid voor het DCL-traject kreeg. Dit past binnen de structuur van de school, die vijf projectgroepen kent die elk de verantwoordelijkheid hebben voor de opzet en uitwerking van een bepaald thema. De projectgroepen geven bij studiedagen en teamvergaderingen steeds een terugkoppeling over de stand van zaken. Ook vindt er steeds overleg plaats met de andere scholen in Vught, via het overleg van de icc'ers.

Een opdracht voor de projectgroep Cultuur was ook het integreren van cultuureducatie in de Basisontwikkeling en Topondernemers.

Basisontwikkeling is het onderwijsconcept in de groepen 1 tot en met 4 en Topondernemers is onderwijsconcept voor natuur, geschiedenis en aardrijkskunde in de bovenbouw. De ambities zijn in het eerste ambitiegesprek met het team afgesproken. Het vervolg was de opstelling van het Cultuur beleidsplan van de Springplank.

Martin: “We denken op school sterk in termen van kansen. Maar dat wil niet zeggen dat er nooit strubbelingen zijn...”

De eerste studiedag waarmee het team van de Springplank is begonnen, is WAKKER en gaat over het onderzoekend vermogen. De dag begint met een ontbijt, waar echter nog het nodige moet gebeuren om dat te kunnen nuttigen. Zoals ook van de leerlingen wordt gevraagd op onderzoek uit te gaan, wordt dit ook aan de teamleden gevraagd. Er is bijvoorbeeld wel brood, maar geen mes om het te snijden... Deze studiedag is positief ontvangen door het team.

Daarna wordt gestart met het project Kobranie. Ook dit wordt positief ontvangen, maar het blijkt wel confronterend te zijn dat iedereen in dit project wordt uitgedaagd om het bekende los te laten en de vaste denkpatronen achter zich te laten.

Martin: “In het onderwijs dingen loslaten is erg moeilijk en lastig. Het Kobranie-project leidde in eerste instantie tot gebrom en gegrom en vragen als waarom moeten we dit doen en wat levert het op?”

Er zijn filmopnamen gemaakt van het projectverloop en teamleden zijn geïnterviewd en bevraagd over wat het project heeft

opgeleverd. Een belangrijke opbrengst is een 'aanraking' met het onderzoekend vermogen. Een belangrijke doelstelling van het project was 'out-of-the-box' gaan denken. Op dat punt zijn de eerste voorzichtige stappen gezet.

Vera: "In deze fase zag je ook duidelijk dat het voor het team belangrijk was dat we zeker allemaal de visie hadden waar we heen wilden, maar dat het nog moeilijk was hoe daar heen te gaan. Ook zag je de verschillen tussen de teamleden. Wie wel of niet kon en durfde loslaten. Iedereen voerde de opdrachten met het nodige enthousiasme uit, maar niet iedereen was goed in staat het geleerde toe te passen in de klas. Daar stagneerde het."

Het Kobranie-project heeft een groot beslag gelegd op de beschikbare tijd van het team. Vele studiedagen zijn aan het project gewijd. Dat betekende dat een andere oplossing gevonden moest worden om aan andere onderwerpen te werken, zoals het nieuwe schoolplan. Ook de andere projectgroepen werden enigszins naar de achtergrond verdrongen.

Naar aanleiding van het DCL-traject is de Springplank gebeld door de Marnix Academie in Utrecht, een PABO. Met het verzoek om een workshop te verzorgen aan scholen in Utrecht. Naar aanleiding van de uitgevoerde workshop komen ze op 5 november een bezoek brengen aan de school.

Meerjarevisie en implementatie

De Springplank is, zoals ook eerder, een tweejarig KunstSelect-contract aangegaan met Kunstbalie. Afgesproken is dat hierbij begonnen wordt met scenario 2 (dit is een Vughts samengesteld basismenu van Kunstbalie, inclusief lokaal aanbod) en een

doorgroei plaatsvindt naar scenario 4 (waarin het gehele KunstSelect-menu wordt losgelaten en iedere school zelf een jaarlijks actieplan opstelt om invulling te geven aan – bijvoorbeeld – de uitgesproken ambities).

Dit schooljaar wordt gebruik gemaakt van het aanbod theater en volgend jaar van het aanbod dans.

Het is de taak van de icc'ers van de twee DCL-voorloperscholen in Vught om de andere scholen in de gemeente te laten aanhaken. Dat lukt goed, omdat de icc'ers hierover veel communiceren. Alle scholen in Vught die niet als voorloper deelnemen aan De Cultuur Loper zijn volgscholen.

De uitdaging waar de Springplank nu voor staat, is cultuureducatie een zichtbare en integrale plek te geven in het curriculum. Er gebeurt al veel, maar de onderlinge verwevenheid moet nog groter worden.

Martin: "Waar ik nu vooral nog mee worstel is dat het allemaal zichtbaar moet worden in de school. Er staat al veel op papier, we gaan naar het theater en we werken met erfgoed, gaan naar een museum, maar het moet nog zichtbaar worden dat het een echte plek krijgt op school."

Vera: "Martin heeft al op een ouderavond aangekondigd dat de Springplank in de middagen meer 'wereldlijk' en oriënterend willen bezig zijn. En er wordt ook al gewerkt met bijvoorbeeld Topondernemers. Maar de vraag is hoe je dit ook verder gedurende de dag zichtbaar maakt. In bijvoorbeeld taallessen waarin leerlingen

mee drummen met een zelfgemaakte rap. We moeten het nog meer en beter integreren in het curriculum.”

Hier is een belangrijke taak weggelegd voor de projectgroep cultuur van de school.

Vera: “Uiteindelijk zal zichtbaar zijn in de school dat er veel meer bedrijvigheid heerst dan nu en dat er vaker groepsdoorbrekend gewerkt zal worden. En leerkrachten zullen lang niet altijd meer voor de klas staan; je zult ze vaker in en tussen groepjes leerlingen zien staan. Soms zullen leerlingen voor de klas staan in plaats van een leerkracht. En toch zie je bij alle leerkrachten en alle leerlingen een grote betrokkenheid en veel enthousiasme. Er zal veel meer vanuit de intrinsieke motivatie worden gewerkt.”

Martin: “Het zal zichtbaar zijn dat leerlingen veel meer met behulp van onderzoek de wereld gaan verkennen. Hun onderzoekend vermogen zal flink worden aangesproken.”

Bij de implementatie lijkt nu nog een probleem te zijn (de praktijk zal moeten uitwijzen of het werkelijk een probleem is) dat er spullen voorhanden moeten zijn. De vraag is hoe gemakkelijk het zal zijn om de benodigde materialen te verkrijgen.

Vaardigheden waarover leerkrachten zullen moeten beschikken om cultuureducatie op de Springplank adequaat vorm te kunnen geven zijn:

- onderzoekend vermogen;
- kunnen loslaten;
- beredeneerd aanbod kunnen doen.

Deze vaardigheden gaan verder dan alleen het DCL-traject. De Cultuur Loper wordt gezien als katalysator om op de Springplank een omslag te maken. Vele personeelsleden van de Springplank zijn in dit kader bezig met een masteropleiding, inclusief de directeur. Iedereen is zich ervan bewust dat het anders zal moeten gaan in 2030.

Waar de Springplank met cultuureducatie uiteindelijk uit wil komen is dat haar leerlingen een houding hebben die hen in staat stellen om:

- nieuwsgierig de wereld in te kijken;
- bewust te zijn van kunst, en de functie van kunst (voor zichzelf en voor anderen);
- onderzoekend te zijn;
- kennis te hebben van de eigen cultuur (cultureel erfgoed);
- kennis te hebben van de cultuur van anderen;
- respect te hebben voor elkaar (elkaars cultuur, normen en waarden);
- in gesprek te kunnen gaan met anderen over overeenkomsten, verschillen, meningen, etcetera;
- out of the box te kunnen / mogen denken .

Vera: “Het was vorig jaar ontroerend om te zien dat een kind dat in de klas altijd ‘strubbelingen’ heeft op het podium een andere rol kreeg: presenteren. Daar stond iemand die stond te stralen en genieten. Dat wil ik eigenlijk elke dag wel zien.”

In het Kobranie-traject is met de leerkrachten en de leerlingen geëvalueerd wat de activiteiten hebben opgeleverd. Dit is een punt dat nu in/door de projectgroep cultuur breder getrokken moet gaan

worden. Ook het vertalen van de visie in activiteiten is een stap die binnenkort gezet moet gaan worden.

Voor de Springplank geldt, dat:

- de intermediair een zeer belangrijke rol heeft gespeeld in het traject. Haar gedrevenheid, expertise en netwerk hebben een cruciale rol gespeeld in het traject;
- het jammer wordt gevonden dat in Vught nog niet tastbaar is wat er allemaal aanwezig is op het gebied van cultuur. Zowel in de omgeving alsook op de scholen.

Voor het op te stellen activiteitenplan is een wens, dat gezocht gaat worden naar verbindingen. Verbindingen met organisaties en scholen.

De 4 CmK-doelen

Welke verworvenheden kunnen voor basisschool de Springplank worden vermeld in het perspectief van de vier CmK-doelstellingen?

1. De ontwikkeling, verdieping of vernieuwing van het curriculum.

Het DCL-traject op de Springplank focust zich sterk op de ontwikkeling en verdieping van het curriculum. De ambities die de Springplank heeft geformuleerd op het terrein van cultuureducatie weerspiegelen de visie van de school dat een kind meer talenten heeft dan alleen op het gebied van rekenen en taal, en dat het van essentieel belang voor de toekomst is dat expliciet wordt gewerkt aan de ontwikkeling van het onderzoekend vermogen van leerlingen. Het belang dat de Springplank hecht aan

cultuureducatie en de plek die het (ver)dient te krijgen in het curriculum wordt op meerdere fronten zichtbaar:

- de aandacht die cultuureducatie krijgt in documenten als het schoolplan en het cultuurbeleidsplan;
- het formeren van de projectgroep Cultuur. Op de Springplank wordt voor relevante thema's een projectgroep geformeerd die de verantwoordelijkheid krijgt om dat thema te verkennen, te ontwikkelen en te verdiepen. En ervoor te zorgen dat het thema een herkenbare plaats krijgt in de schoolontwikkeling;
- de opdracht die de projectgroep Cultuur heeft gekregen om cultuureducatie te integreren in de twee onderwijsconcepten waarvan de school gebruik maakt: Basisontwikkeling en Topondernemers.
- De voortdurende communicatie die plaatsvindt over de schoolontwikkelingen op het terrein van cultuureducatie. Zowel binnen het team als ook met de ict'ers en de directeurs van de andere scholen in Vught;
- De rol die de ict'er krijgt in het traject: de rol van een 'spin-in-het-web' met eigen verantwoordelijkheden.

De Springplank ervaart het momenteel als grote uitdaging om cultuureducatie een zichtbare en integrale plek te geven in het curriculum. Om de onderlinge verwevenheid tussen de vele dingen die al gebeuren nog groter te laten worden.

2. De deskundigheid van de leerkrachten (en pedagogisch medewerkers).

Er is veel aandacht voor de deskundigheidsbevordering van de leerkrachten van de Springplank. De scholingen die tot nu toe hebben plaatsgevonden staan vooral in het teken van bewustwording. Bewustwording van de rol en betekenis van

onderzoekend vermogen en van de mogelijkheden die er zijn om het bekende los te laten en vaste denkpatronen achter zich te laten. Dit wordt door de school gezien als belangrijke voorwaarde om cultuureducatie vanuit de schoolvisie een stevige plek te kunnen geven in het curriculum.

Deze bewustwording kan niet 'snel' ontstaan. Het veronderstelt een traject waardoor het onderdeel wordt van het dagelijks functioneren van de leerkrachten en waarin keer op keer wordt gewerkt aan het vertalen van de betekenis naar het ontwerpen van lesactiviteiten.

Scholing van leerkrachten staat op de Springplank in het teken van de ontwikkeling van de volgende leerkrachtvaardigheden:

- de ontwikkeling van onderzoekend vermogen;
- het kunnen loslaten van het bekende en vertrouwd;
- het beargumenteerd keuzes in aanbod kunnen maken.

Het DCL-traject op de Springplank heeft zich tot nu toe vooral gefocust op bovenstaande CmK- doelen, waarmee een basis wordt gelegd om de andere twee doelstellingen (samenwerking tussen school en (culturele) omgeving en instrumenten voor het beoordelen van de culturele ontwikkeling van leerlingen) beargumenteerd en onderbouwd vorm te kunnen geven.

Auteur: Ria Timmermans, KPC Groep

Het gesprek op de Springplank had plaats op 23 september 2015

Een artikel over De Cultuur Loper, gepubliceerd door Kunstbalie.